

1.ÜNİTE : BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

UYANAN AVRUPA ve SARSILAN OSMANLI (1. Ünite-1. Kazanım)

AVRUPA'DA YAŞANAN GELİŞMELER:

1- Dogmatik Düşünce: Kilise söylemlerinin sorgulanmadan doğru kabul edildiği düşünce sistemidir.

2- Coğrafi Keşifler: Keşifler sonucu okyanuslara açılan Avrupalı devletler hem Amerika kıtasını keşfettiler hem de doğunun zenginlik kaynağı olarak bilinen Hindistan'a denizden ulaştılar. Keşfedilen bu bölgelerdeki kaynakları kendi ülkelerine taşıyarak zenginleştirdiler.

3- Rönesans (Yeniden Doğuş): Avrupa'da ekonomik kalkınmayla birlikte bilim, sanat ve edebiyat alanında gelişmelerin yaşandığı döneme “yeniden doğuş” anlamına gelen **Rönesans** adı verilir. Rönesans'la akıl ve bilim ön plana çıktı ve dogmatik düşünceler sorgulanmaya başlandı.

4- Reform: Katolik kilisesinin kendini düzeltmek için yapmak zorunda kaldığı yeniliklere **reform** denir.

5- Aydınlanma Çağı: Avrupa'da insanın önemini dine göre değil, akla dayanarak açıklayan düşünce sistemidir.

Aydınlanma Bilim İnsanları: Newton, Kopernik, Galileo, Descartes, Jan Jack Russo,Mozart.

Bilgi Notu: Aydınlanma çağında meydana gelen bilim, sanat ve teknolojik gelişmeler sanayi inkılabına sebep oldu.

6- Sanayi İnkılabı: Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin üretimde kullanılmasına denir.

Buhar gücüyle çalışan makinelerin üretimde kullanılmasıyla Sanayi İnkılabı başladı.

Sanayi İnkılabı ilk olarak İngiltere'de başladı.

Sanayi İnkılabının Sonuçları:

- Fabrikalar açıldı.
- Fabrikada çalışanlar işçi sınıfını oluşturdu.
- Tarımda iş azaldığı için fabrikada çalışmak için köyden kente göçler başladı.
- Şehirlere göç sebebiyle **şehirlerde altyapı, çevre kirliliği, çarpık kentleşme sorunları** yaşandı.
- İşçi sorunlarını çözmek ve haklarını korumak için **sendikalar** kuruldu.
- **İnsan gücüne ihtiyaç azaldı, makine gücü kullanıldı.**
- Hammadde ve pazar ihtiyacını karşılamak için güçlü devletler güçsüz devletlere baskı uyguladılar, bu durum **sömürgecilik faaliyetlerine** sebep oldu.
- Sömürgecilik sebebiyle **I. Dünya Savaşı** başladı.

BİLGİ NOTU: Osmanlı Devleti sanayi inkılabından olumsuz etkilendi. Avrupa'ya ayak uyduramadı, Avrupalılar hammadde ve Pazar olarak Osmanlı'yı kullandılar.

20. YY'DA OSMANLI DEVLETİNİN DURUMU

Osmanlı Devleti XVII. yüzyılla birlikte devlet askerî, siyasi ve ekonomik gücünü kaybetmeye başladı. Devletteki kötü gidişatı durdurmak için yapılan ıslahat çalışmaları çeşitli nedenlerle başarısız oldu. Yapılan savaşlar üst üste yenilgiyle sonuçlandı. Savaşlarla birlikte toprak da kaybedildi. Savaş masrafları ekonomiyi iyice sarstı. Devletin giderleri artarken gelirleri azaldı. Yöneticiler devlet işleriyle yeterince ilgilenmedikleri için bu sorunlar gittikçe büyüdü.

Coğrafi Keşifler daha sonra yaşanan sanayi inkılabı ile birlikte ekonomi iyice kötüye gitti. Devlet bütçe açığını kapatmak için vergileri artırdı. Bu durum halkta huzursuzluğa sebep oldu.

XIX. yüzyılda Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç alınarak giderler karşılanmaya çalışıldı. İlk kez Kırım Savaşı sırasında alınan borçlar büyük oranda israf edildi. Devlet, otuz yıl içinde

borçlarının faizini dahi ödeyemez hâle gelerek iflas etti. Bunun üzerine alacaklı devletler -Osmanlı yönetiminin çağrısıyla- bir araya gelerek **Düyûn-u Umûmiye** adında uluslararası bir teşkilat kurdular (1881). Osmanlı gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koyan bu teşkilat, vergileri topluyor ve alacaklı devletler arasında paylaşıyordu. Osmanlı Devleti kapitülasyonlar ve Düyûn-u Umûmiye teşkilatının etkisiyle ekonomik bağımsızlığını kaybetti. Bu durum devletin siyasi bağımsızlığına da zarar verdi.

Fransız ihtilali: 1789'da Fransız İhtilali sebebiyle **“adalet, eşitlik, özgürlük ve milliyetçilik”** akımları ortaya çıktı. Özellikle milliyetçilik akımı sebebiyle **Avusturya ve Osmanlı** gibi devletlerde **Rusya ve İngiltere'nin** kışkırtmasıyla isyanlar çıktı, azınlıklar bağımsızlığını ilan ettiler. İsyanların etkisi devletin özellikle Doğu Avrupa ve Balkan topraklarında daha yıkıcı oldu. İsyanlar sonucunda Balkanlarda huzur bozuldu.

OSMANLI'YI KURTARMA AKIMLARI

1- Osmanlıcılık: Ülkede yaşayan herkesin din, dil ırk ayrımı gözetilmeden eşit tutulması halinde devletin dağılmaktan kurtulacağını savunan düşünce akımıdır. Bu fikir Jön-Türkler ve İttihatçılar tarafından da desteklenmiştir.

Meşrutiyet'i ilan ettirmek için Selanik'te örgütlendiler. Sonuçta 1908 de İkinci Abdülhamit'e meşrutiyet'i ilan ettirdiler.

2- İslamcılık (Ümmetçilik): Bütün Müslümanların halife egemenliği altında toplanmasını amaçlayan düşünce akımıdır. Mehmet Akif ve Padişah II. Abdülhamit tarafından da desteklenmiştir.

3- Batıcılık: Osmanlı'nın kurtuluşunun tek yolunun batıya ayak uydurmak olduğunu belirten düşünce akımıdır. Tevfik Fikret gibi aydınlarca savunulan bu düşünce Atatürk Dönemi'nde inkılaplar yapılırken de etkili oldu.

4- Türkçülük (Turancılık): Bütün Türkleri tek bir devlet ve bayrak altında toplamak isteyen düşünce akımıdır. Mehmet Emin (Yurdakul), Ziya Gökalp gibi aydınlar tarafından desteklenmiştir.

NOT: Yukarıdaki düşünce akımlarının hiçbirisi Osmanlı devletini içinde bulunduğu kötü durumdan kurtaramamıştır. Sadece Türkçülük fikri **Kurtuluş Savaşının kazanılmasında etkili olmuştur.**

Osmanlı devlet adamları da azınlık isyanlarını önleyebilmek için çeşitli çalışmalar yaptılar. Padişah iradesiyle yayınlanan **Tanzimat Fermanı (1839)** ile azınlıkların zaten var olan hakları yasal güvence altına alındı. Bu yolla azınlıkların devlete olan bağlılığını artırmak ve devleti dağılmaktan kurtarmak istediler. Ancak bağımsızlık hayaline kapılan azınlıklar, atılan bu adımlara rağmen isyan etmekten vazgeçemediler. Bunun üzerine 1856'da Avrupalı devletlerin de baskısıyla Islahat Fermanı adıyla yeni bir ferman yayınlandı. Bu fermanla azınlıkların hakları Müslümanlarla eşit hâle getirildi. Buna rağmen azınlık isyanları önlenemedi.

Jön Türkler bu fikre katılmayan Padişah Abdülaziz'i tahttan indirdiler. Bir süre sonra, anayasa hazırlama ve meşrutiyet sistemine geçme sözü aldıkları II. Abdülhamit'i padişah yaptılar. II. Abdülhamit verdiği sözü tuttu. **Kanun-i Esasi adıyla Türk tarihinin ilk anayasasını hazırlattı** (1876). Anayasa hükümleri doğrultusunda Mebusan Meclisi adıyla bir meclis açıldı. Bu Mecliste Müslümanların yanında azınlıklar da temsil ediliyordu.

Her ne kadar Jön Türkler güçlerini kaybetse de onların fikirlerinden etkilenen bazı aydınlar, **İttihat ve Terakki** adıyla gizli bir cemiyet kurdular (1889). Meclisin yeniden açılmasını ve meşrutiyet yönetiminin fiilen uygulanmasını amaçlayan İttihatçılar daha ziyade ordu içerisinde teşkilatlandılar. Zamanla güçlenerek Padişah'a yaptıkları baskıyı artırdılar. Artan baskılar sonucu Padişah II. Abdülhamit, otuz yıl aradan sonra Mebusan Meclisini yeniden açtı (1908). Böylece **II. Meşrutiyet Dönemi** başladı. Bu, İttihat ve Terakki Cemiyeti için büyük bir zaferdi. Ancak İttihatçılar II. Abdülhamit'in meclisi yeniden kapatmasından endişe ediyorlardı.

1909 yılının nisan ayında, meşrutiyet karşıtları İstanbul'da gösteri yapmaya başladılar. **31 Mart Vakası** diye tarihe geçen bu olay üzerine meşrutiyeti korumak isteyen İttihat ve Terakki üyesi subaylar, Selanik'te, **Hareket Ordusu** adında bir ordu hazırladılar. Başkanlığını Mahmut Şevket Paşa'nın ve kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı bu ordu, İstanbul'a gelerek isyanı bastırdı. Ardından II. Abdülhamit tahttan indirilerek yerine V. Mehmet Reşat getirildi (1909). 31 Mart Vakası'ndan sonra devletin yönetimi büyük ölçüde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kontrolüne geçti.

İttihatçıların etkili olduğu son dönem aralıksız savaşlarla geçti. 1911 yılında İtalya Trablusgarp'a saldırdı. Trablusgarp Savaşı devam ederken Balkanlarda da savaş çıktı (1912). Bu savaşların her ikisi de kaybedildi. 1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı ise Osmanlı Devleti'nin son savaşı oldu.

MAVİ GÖZLÜ ÇOCUK: MUSTAFA (1.Ünite- 2. Kazanım)

MUSTAFA KEMAL'İN OKUDUĞU OKULLAR:

1- Mahalle Mektebi (1886) (Mezun olmadı (X)) : Medrese usulü,dini eğitim veren bir okuldur. Annesinin isteğiyle okula kaydolmuştur.

2- Şemsi Efendi İlkokulu (1886) (Mezun oldu (✓)) : İlk müslüman Türk okuludur. Modern usulde eğitim vermektedir.

3- Selanik Mülkiye Rüştîyesi (1894) (Mezun olmadı (X)) :

4- Selanik Askeri Rüştîyesi (1894) (Mezun oldu (✓)) : Matematik öğretmeni tarafından **"Kemal"** adını aldığı okuldur.

5- Manastır Askeri İdadisi (1896) (Mezun oldu (✓)) : Türk-Yunan Savaşı'na katılmak için okuldan kaçmıştır. Türk ve yabancı aydınların etkisinde kaldı. Arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata ilgi duydu.

6- İstanbul Harp Okulu (1899) (Mezun oldu (✓)) : **"Teğmen"** rütbesi aldığı okuldur.

7- İstanbul Harp Akademisi (1902) (Mezun oldu (✓)) : 1905 yılında **"kurmay yüzbaşı"** olarak mezun oldu.

Not: Atatürk döneminde dini ağırlıklı medreseler, batılı okullar, azınlık okullar ve yabancı devletler tarafından farklı okul ve programların olması **Osmanlı'da eğitim ve öğretimde Birlik olmadığını gösterir. bu durum farklı okullarda mezun olan kişiler arasında kültür çatışması oluyordu.**

BUHRANLA BÜYÜK KAHRAMANLAR DOĞURUR (1. Ünite 3. Kazanım)
MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATINA ETKİ EDEN YERLER ve OLAYLAR

Şehir Adı	Bugün Hangi Ülkede ?	Önemli Özellikleri
SELANİK	Yunanistan	--- Osmanlı'nın batıya açılan kapısıdır. --- Çocukluk ve gençlik yılları burada geçmiştir. --- Liman ve demiryolu ile Avrupa'nın farklı yerlerine bağlanması sebebiyle ticaret gelişmiştir. --- Avrupa'daki gazete ve dergiler kolayca temin edilmiştir. --- Azınlıklar Osmanlı Devleti'ni parçalama etkinliklerine giriştikleri için milliyetçilik gelişmiştir. --- Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin şubesini açmıştır. --- Farklı milletlerin yaşaması sebebiyle kültürel zenginlik çok fazladır.
MANASTIR	Makedonya	--- Konsolosluklar ve ticaret şehridir. --- Vatan şairi Namık Kemal ve Türkçülüğü ön plana çıkaran Mehmet Emin Yurdakul ve Ziya Gökalp'ten etkilenmiştir. --- Tarih öğretmeni Kolağası Tevfik Bey sayesinde tarih bilinci gelişmiştir. --- Avrupalı düşünürlerin hürriyet, özgürlük, eşitlik gibi düşüncelerinden etkilenmiştir. --- Türk-Yunan Savaşı sonrası düşünceleri gelişmiştir. --- Arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyat ve hitabet sanatı gelişmiştir.
İSTANBUL	Türkiye	--- Ülke sorunları ile ilgili gazeteler çıkarmış, toplantılar yapmıştır. --- Fransızca yayınları okuyarak Avrupa'daki gelişmeleri öğrenmiştir.
SOFYA	Bulgaristan	--- Askeri ateşe olarak görev yapmıştır. --- Türklerle yakından ilgilenmiş, meclislere katılarak sorunlarını çözmüş, çözemediğini Osmanlı'ya rapor etmiştir. --- Avrupa devletlerinin temsilcileriyle görüşme imkanı bulmuştur. --- Kostümlü yeniçeri kıyafetiyle baloya katılmıştır.

MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATINI OLUŞTURAN DURUMLAR

- 1- Yaşadığı şehirlerin etkisi ve okuldaki öğretmenleri
- 2- Okuduğu kitaplardan kazandığı Türk tarihi ve kültürü sevgisi
- 3- Akılcı ve bilimsel düşünme becerisi

ADIM ADIM LİDERLİĞE (1. Ünite 4. Kazanım)
MUSTAFA KEMAL'İN ASKERİ GÖREVLERİ:

Yıl	Görevi	Önemli Özellikleri
1905	Şam 5. Ordu (2 yıl)	--- İlk askeri görevidir. --- "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti" ni kurdu.
13 Nisan 1909 (31 Mart 1325)	31 Mart Olayı (ayaklanması)	--- Kurmay Başkanı olarak görev yaptı. --- M. Kemal ilk defa tarih sahnesine çıktı.
1911	Trablusgarp Savaşı	--- Yerel halkı örgütlemesi "teşkilatçılık" özelliğini gösterir. --- M. Kemal'in ilk askeri başarısıdır. --- "Binbaşı" rütbesini almıştır.
1912	Balkan Savaşları	--- Çanakkale boğazını koruma görevi sebebiyle bölgeyi tanınması Çanakkale Savaşındaki başarısını sağladı.
1913	Sofya Askeri Ataşeliği	--- Bulgar meclislerine katılıp Türklerin sorunlarıyla ilgilendi. --- "Yarbay" rütbesini almıştır.

1915	Çanakkale Savaşları	--- 19. Tümen komutanı olarak görev yapmıştır. --- Arıburnu, Conkbayırı ve Anafartalar'da savaştı. --- “Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum.” emrini vermiştir. --- “Albay” rütbesini almıştır.
1916	Kafkas Cephesi	--- 16. Kolordu Komutanı olarak görev yapmıştır. --- Muş, Bitlis, Erzurum ve Erzincan'ı Ruslardan geri aldı.
1917	Suriye Cephesi	--- 7. Kolordu komutanı ve Yıldırım Orduları Grup Komutanı olarak görev yapmıştır.
1915-1917	I. Dünya Savaşı	--- Çanakkale, Kafkas ve Suriye cephelerinde savaştı.

2. ÜNİTE: MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

I. DÜNYA SAVAŞINA YOL AÇAN GELİŞMELER (2. Ünite 1. Kazanım)

Birinci Dünya Savaşı'nın Genel Sebepleri:

1- Milliyetçilik akımı: Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımı Avrupa'da siyasi ve sosyal hayatta değişikliklere sebep oldu. Milliyetçilik akımı ile Osmanlı ve Avusturya Macaristan gibi çok uluslu devletler parçalandı.

2- Sömürgecilik yarışı: Sanayi İnkılabı sonrası sanayileşen Avrupa devletleri ürettikleri ürünler için pazar ve sanayi için hammadde arayışına girdi. Bu durum devletler arasındaki sorunlar ve rekabet ile çıkar çatışmasına neden oldu.

Birinci Dünya Savaşı'nın Özel Sebepleri:

- İngiltere ve Almanya arasındaki sömürgecilik yarışı
- Fransa'nın Alsas-Loren'i Almanya'dan geri almak istemesi
- Rusya'nın Panslavizm (Balkanlar'daki Slav ırkındakileri kendi yönetimine almak) politikasıyla sıcak denizleri ve boğazları ele geçirmek istemesi
- İtalya ve Almanya'nın güçlenmesinin İngiltere ve Fransa'yı telaşlandırması
- Avusturya-Macaristan'ın, Rusya'nın balkanlardaki ilerleyişinde rahatsız olması

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA BLOK DEVLETLER

Üçlü İttifak	Üçlü İtilaf
Almanya	İngiltere
Avusturya Macaristan	Fransa
■ İtalya (Sonradan İtilaf tarafına geçti.)	Rusya
Savaş Sonradan Katılanlar	
Osmanlı Devleti Bulgaristan	Yunanistan, Romanya, Japonya, Sırbistan, Brezilya, Portekiz

Savaşı Başlatan Olay : Avusturya-Macaristan veliaht'ının Sırp bir öğrenci tarafından öldürülmesi.

Osmanlı'nın Birinci Dünya Savaşı'na Almanya Yanında Girme Nedenleri:

- ✚ Osmanlı'nın siyasi yalnızlıktan kurtulmak istemesi
- ✚ İttihat ve Terakki yöneticilerinin Almanya'nın savaşı kazanacağına inanmaları
- ✚ Kaybedilen yerleri geri alma düşüncesi
- ✚ Rusya'nın boğazlar üzerindeki isteklerini engelleme isteği

Almanya'nın Osmanlı'yı savaşa katmak istemesinin sebepleri:

- 🌍 Savaşı geniş alana yayarak Almanların savaş yükünü azaltmak istemesi
- 🌍 İngiltere ve Fransa'nın boğazlar yoluyla Rusya ile bağlantısını kesme düşüncesi
- 🌍 Osmanlı'nın hammadde ve insan gücünden yararlanmak düşüncesi
- 🌍 Süveyş Kanalı yoluyla İngiltere'nin uzak doğu'daki bağlantısını kesme düşüncesi
- 🌍 Halifenin dini gücünden yararlanarak Müslümanları ayaklandırma düşüncesi

Osmanlı'nın Savaşa Girme Olayı: Yavuz ve Midilli gemilerinin Karadeniz'e açılarak Rus limanlarını topa tutması

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON SAVAŞI: I. DÜNYA SAVAŞI (2. Ünite 2. Kazanım)

OSMANLI'NIN SAVAŞTIĞI CEPHELER

CEPHE ADI	AÇILMA NEDENİ	ÖNEMLİ ÖZELLİĞİ
KAFKAS CEPHESİ	--- Kafkaslara ulaşarak Türkleri Ruslara karşı ayaklandırmak --- Hindistan'a ulaşarak İngiltere'nin sömürgeleri ile bağlantıları kesmek --- Bakü petrollerinin denetimini ele geçirmek	İlk taarruz cephesi Mustafa Kemal savaştı.
KANAL CEPHESİ	--- Süveyş kanalını ele geçirerek İngiltere'nin uzak doğu sömürgelerine giden bağlantıyı kesmek --- Mısırı İngiltere'den geri almak	Almanya'nın isteğiyle açılan taarruz cephesi
ÇANAKKALE CEPHESİ	-- İstanbul'u, boğazları alarak Osmanlı'yı savaş dışı bırakmak --- İstanbul'u, boğazları alarak Osmanlı'yı savaş dışı bırakmak --- Rusya'ya yardım göndermek --- Almanya Osmanlı arasındaki bağlantıyı kesmek	Savunma cephesi Kazandığımız tek cephe Mustafa Kemal savaştı.
HİCAZ-YEMEN CEPHESİ	--- Hicaz (Mekke-Medine) bölgesini savunmak için İngilizlerle mücadele edilmiştir.	Fahrettin Paşa Medine savunması
IRAK CEPHESİ	--- Musul Kerkük petrollerini ele geçirmek --- Rusya'ya yardım götürmek	Savunma cephesi Kutul Amarede Türk ordusu başarılı olmuştur.
SURİYE CEPHESİ	--- Kanal cephesinde yenilen Osmanlı'yı durdurmak	Savunma cephesi Mustafa Kemal'in son görev yeridir
GALİÇYA MAKEDONYA ROMANYA		Müttefiklere yardım için açılan cephe

Ermeni Sorunu:

Balkanlardaki birçok azınlık isyan ederken Ermeniler böyle bir isyanı akıllarından bile geçirmemişlerdi. İşte bu nedenle Ermeniler, Osmanlı yönetimince “millet-i sâdika” (sadık millet) olarak adlandırılmışlardı.

Ermenilerden kendi çıkarları için yararlanmaya çalışan iki devlet, birbirine düşman olan Rusya ve İngiltere olmuştur. Rusya, Ermenilerin yardımıyla Akdeniz'e inmenin hayalini kurarken İngiltere de Ermenileri kullanarak Rusya'nın Akdeniz'e inmesini engellemeye çalışmıştır. Böylece Ermenilerin yaşadığı coğrafya iki büyük devletin çekişme alanı olmuş, bölgede yaşayan hem Ermeniler hem de Müslümanlar bu çekişmeden zarar görmüştür.

Osmanlı Devleti, ölüm kalım savaşının verildiği bir ortamda Ermeni çeteleriyle uğraşmak zorunda kalmıştır. Ermenilerin olumsuzlukları üzerine Osmanlı Hükûmeti, çıkardığı **Sevk ve İskân Kanunu** ile (27 Mayıs 1915) olaylara karışan Ermenilerle onlara yardım edenleri ülkenin daha sakin bir bölgesi olan Suriye'ye nakletme kararı almıştır.

Wilson İlkeleri (8 Ocak 1918):

ABD Başkanı Wilson tarafından yayınlanan 14 maddeden oluşan ilkelerdir.

- Yenilen devletler yenilen devletlerden toprak almayacak.
- Devletler arasında gizli antlaşmalar yapılmayacak.
- Antlaşmazlıklar barış yoluyla çözümlenecek.
- İmparatorluklar içinde yaşayan milletlere kendi geleceklerini belirleme hakkı verilecek.

Paris Barış Konferansı (18 Ocak 1919):

Amaç: Yenilen devletlerle imzalanacak barış antlaşmalarının şartlarını belirlemektir.

Katılan devlet sayısı: 32

Söz sahibi devletler: İngiltere, Fransa, ABD.

Konferansın konusu: 1- Avrupa haritasını yeniden çizmek. 2- Osmanlı topraklarının yeniden paylaşım planını yapmak.

Alınan kararlar:

- İtalya'ya bırakılan İzmir ve çevresi Yunanistan'a verildi.
- Milletler Cemiyeti'nin kurulmasına karar verildi.
- Wilson ilkelerindeki galip devletlerin toprak alamayacağı ilkesi sebebiyle “Manda ve Himaye” adlı yeni bir sistem ortaya çıktı.

Osmanlı'nın Savaşa Girmesinin Sonuçları:

- Yeni cepheler açıldı.
- Savaş geniş alana yayıldı.
- Savaşın süresi uzadı.
- İtilaf Devletleri Rusya'ya yardım götüremedi.

İŞGAL YILLARINDA ANADOLU (2. Ünite 3. Kazanım)

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

30 Ekim 1918 tarihinde Limni adasının Mondros limanında imzalandı. Osmanlı adına Bahriye Nazırı Rauf Bey İtilaf Devletleri adına Amiral Calthorpe tarafından imzalandı.

ANTLAŞMA MADDESİ	ANTLAŞMA MADDESİ YORUMU
Çanakkale ve İstanbul boğazları açılacak ve bu yerdeki istihkamlar itilaf devletleri tarafından işgal edilecekti. (Madde 1)	--- İstanbul ve Anadolu arasındaki bağlantı kesildiği için İstanbul'un güvenliğini tehlikeye girmiştir.
Sınırlarının korunması ve iç güvenliğinin sağlanması için gereken birlikler dışında Osmanlı ordusu derhal terhis edilecekti. (Madde 5)	--- Osmanlı'nın savunma gücü ortadan kalkmıştır.
İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumda herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecekti. (Madde 7)	--- Antlaşmanın en ağır maddesidir. --- Anadolu'da istedikleri yeri işgal etme hakkı elde ettikleri için Anadolu'nun tamamı işgal altına girmiştir.
İtilaf devletleri Osmanlı demiryollarından yararlanacak, Osmanlı ticaret gemileri itilaf devletlerinin hizmetinde bulunacaktı. (Madde 8)	--- İtilaf devletleri Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve ulaşım imkânlarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak istemiştir.
Toros tünelleri itilaf devletleri tarafından işgal edilecekti. (Madde 10)	--- İtilaf Devletleri'nin Osmanlı devletinin ulaşımını denetimi altına almak istemiştir.
Hükümet haberleşmesi dışındaki telsiz, telgraf ve kabloların kontrolü itilaf devletlerinin denetimine geçecekti. (Madde 12)	--- İtilaf devletleri ulaşım ve haberleşmeyi kontrol ederek işgallerin diğer bölgelerde duyulmasının ve Türk halkının işgallere karşı koymasını engellemek istemiştir.
Doğudaki altı ilde (Erzurum, Van, Diyarbakır, Elazığ, Sivas, Bitlis) bir karışıklık çıkarsa İtilaf devletleri bu vilayetlerin herhangi bir yerini işgal edebilecektir. (Madde 24)	--- Bu maddeyle doğuda bir Ermeni devleti kurulması amaçlanmıştır.

İtilaf Devletleri, barış antlaşmasının imzalanmasını dahi beklemeden Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini dayanak göstererek Osmanlı topraklarını işgale başladı. **İngilizler** ilk olarak **Musul'u**, daha sonra **Antep, Urfa ve Maraş'ı** işgal etti. Samsun, Çanakkale, Kars, Batum ve

Ardahan'a asker çıkardı. **Fransızlar Adana** ve **Mersin** çevresini, **İtalyanlar** ise **Antalya, Konya** ve **Muğla** çevresini işgal etti.

İtilaf Devletlerinin donanmaları 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldi. O gün düşman gemilerini gören **Mustafa Kemal** Paşa "**Geldikleri gibi giderler.**" diyerek bir mücadeleye gireceğinin işaretini verdi. Mustafa Kemal'in bu sözü onun **ileri görüşlülüğüne** örnektir.

BİLGİ NOTU: İtilaf devletleri ateşkes hükümlerini her türlü yoruma açık şekilde hazırlamıştır. **Amaç bu hükümleri istediklerini uygulamaktır.**

Mondros Ateşkes Antlaşması İle İlgili Tutumlar:

- ➡ **İstanbul Hükümeti:** İşgalleri kolaylaştırmak için elinden geleni yaptı. Hatta Anadolu'ya nasihat heyetleri göndererek işgallerin geçici olduğunu ve karşı konulmaması gerektiği konusunda halkı ikna etmeye çalıştı.
- ➡ **Mustafa Kemal:** Mondros'un maddelerinin her türlü yoruma açık olduğunu, İstanbul'a çektiği telgrafta antlaşma maddelerinin yanlış uygulanabileceğini, ordunun terhis edilmemesi gerektiğini söyledi, emrindeki yedinci orduyu dağıtarak genelkurmay emrine girdi.
- ➡ **Halkın tutumu:** İşgaller tepki ile karşılandı. Yunanlıların İzmir'i işgali üzerine bütün yurttta protesto mitingleri düzenlendi.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Sonuçları:

- 🚩 Osmanlı Devleti fiilen sona erdi.
- 🚩 İstanbul ve Anadolu işgal edildi.
- 🚩 Milli Mücadele ve Kuvay-i Milliye ruhu ortaya çıktı.
- 🚩 Milli cemiyetler kurulmaya başladı.

BİLGİ NOTU: Osmanlı topraklarının paylaşımı konusundaki anlaşmazlık sebebiyle Sevr antlaşması geç imzalanmıştır.

CEMİYETLER VE KUVÂ-YI MİLLÎYE (2. Ünite 4. Kazanım)

MİLLÎ VARLIĞA DÜŞMAN CEMİYETLER (ZARARLI CEMİYETLER)

Azınlıkların Kurduğu Zararlı Cemiyetler

CEMİYET ADI	AMACI	ÖNEMLİ ÖZELLİĞİ
Mavri Mira Cemiyeti	--- Bizans'ı yeniden diriltmek, Yunan işgalini kolaylaştırmak	İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti bu cemiyetin faaliyetini yok etmek için kurulmuştur.
Pontus Rum Cemiyeti	--- Samsun merkez olmak üzere Karadeniz'de Rum devleti kurmak	Trabzon Muhafaza-i Hukuku Milliye Cemiyeti bu cemiyetlerin faaliyetini yok etmek için kurulmuştur.
Hınçak ve Taşnak Cemiyeti	-- Doğu Anadolu'da Ermeni devleti kurmak	Vilayet-i Şarkîye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti bu cemiyete karşı kurulmuştur.

Türklerin Kurduğu Zararlı Cemiyetler

CEMİYET ADI	AMACI
Kürt Teali Cemiyeti	--- Amaç Anadolu'da bir Kürt Devleti kurmaktır.
Hürriyet ve İtilaf Fırkası	--- İttihat ve Terakki Cemiyeti yerine kurularak milli mücadeleye tepki göstermekti.
İngiliz Muhipler Cemiyeti	-- İngiliz mandasına girmeyi sağlamaktı.
İslam Teali Cemiyeti	--- İngiliz desteğini alarak saltanat ve hilafetin devamını sağlamaktı.
Sulh ve Selamet-i Osmaniye Cemiyeti	--- Ülkenin kurtuluşunun "padişah ve halifenin emirlerine sıkı sıkıya bağlı kalmakla" gerçekleşeceğini savunuyordu.

MİLLİ CEMİYETLER (YARARLI CEMİYETLER)

CEMİYET ADI	AMACI
Vilayet-i Şarkîye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	--- Doğuda kurulacak Ermeni Devleti'ne karşı gazete çıkararak propaganda yapmak--- İstanbul'da kuruldu.
Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti	--- Kadınların milli mücadele'ye katılımını sağlayarak yardım kampanyalarıyla düzenli ordunun ihtiyaçlarını sağlamak---- Sivas'ta kuruldu.
İzmir Müdafaa-i Hukuk ve Reddi İlhak Cemiyetleri	-- İzmir ve çevresinin Yunanlılara verilmesini engellemek
Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	--- Trakya'nın Yunanlılar tarafından işgalini önlemek--- Edirne'de kuruldu.
Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti	--- Rum ve Ermenilerle mücadele ederek Karadeniz'de Rum devletinin kurulmasını önlemek
Kilikyalılar Cemiyeti	--- Adana ve çevresinin Fransızlar tarafından işgal edilmesini önlemek--- İstanbul'da kuruldu.
Milli Kongre Cemiyeti	--- Dünyada Türkler aleyhine yapılan olumsuz propagandaları yok etmek --- Diğer cemiyetlerden farklı olarak basın yayın yoluyla mücadele etmişlerdir, bölgesel değil ulusaldır.

BİLGİ NOTU: Yararlı cemiyetler bölgesel olarak kurulmuştur, her cemiyet kendi bölgesini savunmaktadır. Bu yüzden **Mustafa Kemal birleştirici ve bütünleştirici gücünü kullanarak** tüm yararlı cemiyetleri **Sivas Kongresinde “Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti”** adı altında birleştirmiştir.

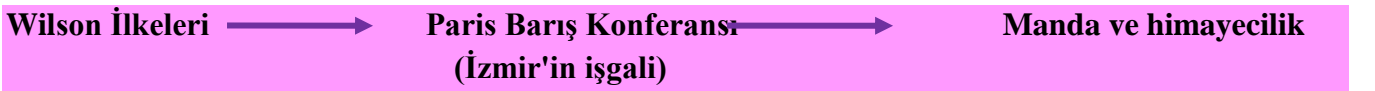
BİLGİ NOTU: İşgallere karşı ilk direniş Hatay Dört Yol'da başladı.

BİLGİ NOTU: Batıda ilk kurşun İzmir'in işgali üzerine Gazeteci Hasan Tahsin tarafından atılmıştır.

Kuvay-ı Milliye: 1- Türk milletinin bağımsız yaşama ve vatanseverlik duygusundan ortaya çıkan direniş azmi. 2- Düşmana karşı düzensiz silahlı mücadele için kurulan birlik.

Terhis edilen askerlerin de yer aldığı bu birliklere eli silah tutan kadın-erkek bütün vatanseverler katılabilirdi. Büyük çoğunluğunu **sivil halkın** oluşturduğu bu birliklerin **ihtiyaçları da yine halk tarafından** karşılanıyordu. Kuvâ-yı Milliye birlikleri, düzenli ordu kurulana kadar işgalci devletlere karşı mücadele ettiler. BMM açıldıktan sonra meclise karşı çıkarılan isyanların bastırılmasında görev aldılar. BMM açıldıktan sonra Kuvâ-yı Milliye birlikleri birleştirilerek düzenli orduya dönüştürüldü.

Manda ve Himayecilik: Kendisini idare edemeyecek kadar zayıf ve güçsüz ülkelerin güçlü devletler tarafından yönetilmesi sistemidir.

İSTİKLAL YOLCULUĞU (2. Ünite 5. Kazanım)

SAMSUN'A ÇIKIŞ :

İstanbul Hükümeti Rumlarla Türkler arasındaki olayları incelemek için Mustafa Kemal'in **9. Ordu Müfettişi** olarak Samsun'a gönderdi. **Mustafa Kemal'in amacı, Anadolu'ya geçip milli mücadeleyi başlatmaktır.**

HAVZA GENELGESİ (28 Mayıs 1919) İşgalcilere karşı protestolar yapılacaktır.

- 🌍 İtilaf devletlerine ve İstanbul Hükümetine uyarıcı telgraflar çekilecektir.
- 🌍 Yapılan mitinglerle halkın işgale karşı birlik olması sağlanacak.
- 🌍 Milli cemiyetlerin etkinliği arttıracaktır.

Havza Genelgesi'nin Önemi: Bu genelge milli mücadele ile ilgili ilk belgedir ve ilk kez işgallere karşı çıkılmıştır.

AMASYA GENELGESİ (22 Haziran 1919):

1. madde yorumu: Kurtuluş Savaşı'nın **gerekçesi** belirtilmiştir.
2. madde yorumu: Kurtuluş Savaşı'nın **gerekçesi** belirtilmiştir.
3. madde yorumu: Kurtuluş Savaşı'nın **amacı ve yöntemi** belirtilmiştir.
4. madde yorumu: İlk defa milli bir kurulun varlığından bahsedilmiştir.
6. madde yorumu: Milli mücadele taraftarı kişilerin seçilmesine çalışılmıştır.
7. madde yorumu: İstanbul Hükümeti'nin ve itilaf devletlerinin Sivas kongresini engellemeye yönelik faaliyetlerine karşı önlem alınmıştır.

Amasya Genelgesi'nin Önemi:

- ✿ Kurtuluş Savaşı'nın amacı yöntemi ve gerekçesi belirtmiştir.
- ✿ Kurtuluş Savaşı için atılan ilk önemli adımdır.
- ✿ İlk defa millet egemenliğinden bahsedilmiştir.
- ✿ İlk defa İstanbul Hükümeti'nin görevini yapamadığından ve milli bir kurulun varlığından bahsedilmiştir.

BİLGİ NOTU: Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi öncesi askeri ve resmi görevinden istifa etmiştir.

ERZURUM KONGRESİ (23 Temmuz-7 Ağustos 1919):

Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından kongre yapılmıştır. **Amaç, doğuda Ermeni devletinin kurulmasını önlemektir.**

1. madde yorumu: Türklerin çoğunlukta olduğu yerler ifade edilerek vatanın bölünmezliği vurgulandı.
2. madde yorumu: İşgallere karşı direniş hareketlerinin birleştirilmesi amaçlandı.
3. madde yorumu: İstanbul Hükümeti'nin teslimiyetçi politikasına karşı çıkılmıştır.
4. madde yorumu: Milli bağımsızlık ve millet egemenliği amaçlanmıştır.
5. madde yorumu: Azınlıkların bağımsız devlet kurmalarına karşı çıkılmıştır.
6. madde yorumu: Tek şart tam bağımsızlıktır.
7. madde yorumu: Halkın yönetim üzerindeki etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Erzurum Kongresi'nin Önemi:

- Toplanış amacı bölgesel, aldığı kararlar ulusal bir kongredir.
- 9 kişiden oluşan Temsil Heyeti seçilmiş, başkanı Mustafa Kemal olmuştur.
- İlk kez milli sınırlardan bahsedilmiştir.
- İlk kez manda ve himaye reddedilmiştir.
- Azınlıklara yeni haklar verilemeyeceği belirtilmiştir.

SİVAS KONGRESİ (4-11 Eylül 1919):

- Erzurum Kongresi kararları bazı değişiklikler ile kabul edildi.
- Manda ve himaye kesin olarak reddedildi.
- Milli cemiyetler, “**Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti**” adıyla birleştirildi.
- Temsil Heyeti sayısı 9’dan 15’e çıkarıldı.

Sivas Kongresi'nin Önemi:

- ❖ Toplanış amacı ve aldığı kararlar bakımından ulusaldır.
- ❖ Manda ve himaye kesin olarak reddedilmiştir.
- ❖ Milli cemiyetler “**Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti**” adıyla birleştirilerek **milli mücadelenin tek merkezden yönetilmesi amaçlanmıştır.**
- ❖ İrade-i Milliye adıyla Sivas Kongresi kararlarını duyurmak için gazete çıkarıldı.
- ❖ **Ali Fuat Paşa, Batı Cephesi Komutanlığına** atandı, bu durum **temsil heyetinin hükümet gibi yürütme yetkisini kullandığını** gösterir.

AMASYA GÖRÜŞMELERİ (20-22 Ekim 1919):

İstanbul Hükümeti adına Bahriye Naziri Salih Paşa, Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal arasında imzalandı.

- 1- İstanbul Hükümeti Sivas Kongresini kabul edecekti.
- 2- İtilaf devletleri ile görüşülürken Temsil Heyetinin fikri alınacaktı.
- 3- Osmanlı Mebusan Meclisi açılacaktı. (İstanbul'da değil Anadolu ve güvenli bir yerinde)

Amasya Görüşmelerinin Önemi:

- ➡ **İstanbul Hükümeti Temsil Heyetini resmen kabul etti.**
- ➡ Alınan kararlardan sadece Mebusan Meclisi'nin açılması uygulandı.

MİLLÎ MÜCADELE'NİN SESİ OLAN ÇALIŞMALAR

- **İrade-i Milliye Gazetesi:** Mustafa Kemal, Sivas Kongresi'nde alınan kararları halka duyurmak, içte ve dışta kamuoyu oluşturmak için bir gazete çıkarılmasını istedi. Millî Mücadele'nin ilk yayın organı olan İrade-i Millîye gazetesi bu düşünceden doğdu. Mustafa Kemal İrade-i Milliye gazetesi için "**Benim Gazetem**" demiştir.
- **Hâkimiyet-i Millîye Gazetesi:** Mustafa Kemal Ankara'ya gittikten sonra Hâkimiyet-i Millîye adıyla yeni bir gazete çıkardı. Hâkimiyet-i Millîye gazetesi Millî Mücadele'nin resmî yayın organı oldu.
- **Anadolu Ajansı (AA):** Millî Mücadele'yi içte ve dışta savunmak, bazı çevrelerin yürüttüğü yalan haberlere karşı halka gerçekleri anlatmak için 6 Nisan 1920'de Anadolu Ajansı kuruldu.

BİR MİLLETİN YEMİNİ: MISAKIMİLLÎ (2. Ünite 6. Kazanım)

TEMSİL HEYETİNİN ANKARA'YA GELMESİ (27 Aralık 1919)

Temsil Heyetinin Ankara'yı Seçme Nedenleri:

- ✓ Batı Cephesi'ne yakın olması.
- ✓ İstanbul'a yakın olması.
- ✓ Ankara'nın işgal edilmemiş olması.
- ✓ Demiryolu ve karayolunun kesişim noktasında olması.
- ✓ Şehrin güvenli konumda olması.
- ✓ Ankaralıların millî mücadeleye destek vermesi.

MİSAKİ MİLLÎ (28 OCAK 1920)

Toplantının amacı: Osmanlı'nın İtilaf devletleri ile yapacağı barış şartlarının Türk halkının kabul edileceği şekilde ortaya koymak.

Toplantı kararları: Misakı Milli'nin kabul edilmesi sağlandı.

Maddelerin Özellikleri:

1. **madde yorumu:** Millî sınırlar çizilerek ülke bütünlüğü vurgulanmıştır.
3. 4. **maddeler yorumu:** Çoğunluğun Türk olmasına güvenilmiştir.
6. **madde yorumu:** Devletler arasında eşitlik ilkesi sağlanmıştır.
7. **madde yorumu:** Kapitülasyonlar kaldırılmıştır.

Misakı Milli'nin Önemi:

- İtilaf devletleri ile yapılacak barışın esasları dünyaya duyurulmuştur.
- Vatanın sınırları çizilerek parçalanamayacağı vurgulanmıştır.
- Ulusal Egemenlik ve bağımsızlığın önemi belirtilmiştir.

İSTANBUL'UN İŞGALİ : (16 Mart 1920)

Başta İngilizler olmak üzere İtilaf Devletleri, Misakımillî kararlarının geri alınması için Ali Rıza Paşa Hükümetine baskı yaptılar. Bunun üzerine Ali Rıza Paşa 3 Mart 1920'de istifa etti. Bununla yetinmeyen İtilaf Devletleri 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ettiler. Türk milletine gözdağı vermeyi hedeflemişlerdi. Buna rağmen Türk milleti baskılara boyun eğmedi ve Millî Mücadele'ye desteğini artırarak bağımsızlık yolundaki azim ve kararlılığını ortaya koydu. İstanbul'un işgali, Anadolu'da büyük tepkiyle karşılandı.

Mustafa Kemal'in İstanbul'un İşgaline karşı aldığı önlemler:

- ▶ İstanbul ile haberleşme kesildi.
- ▶ İşgalin Anadolu'ya yayılmasını engellemek için Geyve-Ulukışla demir yolu tahrip edildi.
- ▶ İstanbul'da tutuklanan Türk subaylara karşılık Anadolu'daki bazı İtilaf Devleti subayları tutuklandı.

Ulusal Egemenlik: Devletin gücü olan egemenliğin doğrudan ulusa ait olmasıdır. **TBMM'nin açılması ulusal egemenlik ile ilgilidir.**

Tam Bağımsızlık: Siyasi, ekonomik, hukuki, kültürel ve tüm alanlarda özgürlük ve egemenliktir. **Misakı Milli'nin ilanı tam bağımsızlıkla ilgilidir.**

TBMM'NİN AÇILMASI (23 Nisan 1920)

TBMM Yasama ve yürütme yetkisine sahiptir. (Yasama, yürütme yargı yetkisinin tek kurumda toplanması **güçler birliği ilkesi** denir. **Bu ilkenin amacı olağanüstü koşullarda hızlı karar almak ve uygulamaktır.**)

Meclis başkanı hükümetin de başkanıdır. Meclis Hükümet Sistemi ile çalışıldığı için bu hükümete TBMM hükümeti adı verilmiştir.

BİLGİ NOTU: TBMM'nin açılması ile temsil heyetinin görevi sona ermiştir.

Amasya Görüşmeleri → Misakı Milli → İstanbul'un işgali → TBMM'nin açılması

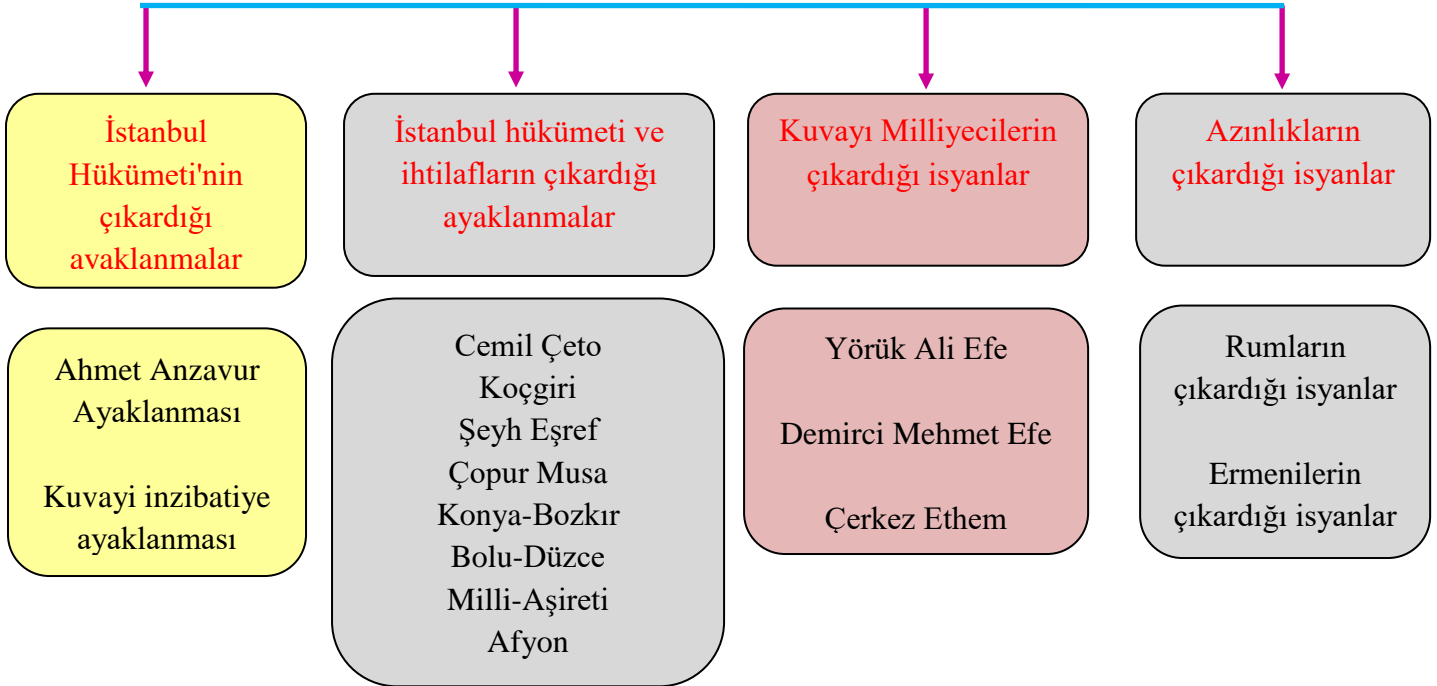
BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE KARŞI ÇIKARILAN AYAKLANMALAR (2. Ünite 7. Kazanım)

Kuvay-ı İnzibatiye (Padişah Ordusu): Kuvay-ı Milliye'yi engellemek, Kuvay-ı Milliye'ye karşı ayaklanmaları desteklemek için padişah tarafından kurulan orduya denir.

TBMM'YE KARŞI AYAKLANMALAR NEDENLERİ:

- Azınlıkların devlet kurma arzusu
- Bazı Kuvay-ı Milliyecilerin düzenli orduya katılmak istememesi
- İstanbul Hükümeti'nin aleyhte fetva yayınlaması
- Mustafa Kemal ve arkadaşlarının gıyabi bir mahkemede idama mahkum edilmeleri

TBMM'YE KARŞI ÇIKAN AYAKLANMALAR

TBMM'nin İsyanlara Karşı Aldığı Tedbirler:

- ◆ **Hıyanet-i Vataniye Kanunu** (Vatana ihanet kanunu) çıkarıldı.
- ◆ Hıyanet-i Vataniye kanununa uymayanları cezalandırmak için **İstiklal Mahkemeleri** kuruldu. (Bu durum TBMM'nin yargı yetkisini kullandığını gösterir.)
- ◆ İtilaf devletlerinin ve İstanbul Hükümeti'nin halkı yanlış yönlendirmemesi için **Anadolu Ajansı** kuruldu.
- ◆ Ankara müftüsü **Rıfat Börekçiden** karşı fetva alındı.
- ◆ İstanbul Hükümeti ile bütün ilişkiler kesildi.

GEÇERSİZ BİR ANTLAŞMA: SEVR ANTLAŞMASI (2. Ünite 8. Kazanım)

San-Remo Konferansı (19-26 Nisan 1920)

Amaç: İtilaf Devletleri'nin Osmanlı ile yapılacak barış antlaşmasının şartlarını belirlemek.

Yer: İtalya'nın San-Remo kenti.

İtilaf devletleri Osmanlıya barış şartlarını kabul ettiremeyince Yunanlılara ilerleme emri verdiler. Yunanlılar Balıkesir ve Bursa'yı işgal etti. İlerlemeyi engellemek için padişah antlaşmayı kabul etti. Saltanat şurasında antlaşma kabul edildi. Osmanlı'nın düşüncesi "tamamen yok olmaktansa İstanbul ve Anadolu'da küçük bir devlet olmağı."

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

1. madde yorumu: İtilaf devletleri Osmanlı devletini savunmasız bırakarak Sevr Antlaşması'nı uygulayacak ortam hazırlamak istediler.

2. madde yorumu: Osmanlı Devleti'nin boğazlar üzerindeki egemenlik hakları sona ermiştir.

3. madde yorumu: Osmanlı askeri yönden savunmasız duruma getirildi.

4. madde yorumu: İtilaf Devletleri Osmanlı'nın iç işlerine karışma hakkını elde etti.

5. madde yorumu: Osmanlı Devleti ekonomik bağımsızlığını kaybetti.

BİLGİ NOTU: Mebusan Meclisi daha önce dağıldığından ve antlaşma Mebusan Meclisi'nde onaylanmadığı için hukuken geçersiz bir antlaşmadır. "**Ölü doğmuş**" bir antlaşmadır.

Sevr Antlaşması'na TBMM'nin tutumu:

- TBMM antlaşmayı tanımadığını bildirdi.
- Antlaşmayı imzalayanları vatan haini ilan etti.

Sevr Antlaşması'na halkın tutumu:

Türk milletine **yaşama hakkı tanımayan ölüm fermanı** gibidir. Antlaşma Türk halkı üzerinde **olumsuz bir etki oluşturmadı**, aksine vatani işgalden kurtarma azmini artırdı.

BİLGİ NOTU: Sevr Antlaşması ölüm fermanı gibi olan ölü doğmuş, uygulanmayan bir antlaşmadır.

Sevr Antlaşması'na Mustafa Kemal'in tutumu:

Siyasi, adli, ekonomik, mali bağımsızlığı yok eden, yaşama hakkı tanımayan bizce mevcut olmayan bir antlaşmadır.

3. ÜNİTE: MİLLİ BİR DESTAN : YA İSTİKLAL YA ÖLÜM !

DOĞU VE GÜNEY CEPHELERİ (3. Ünite 1. Kazanım)

DOĞU CEPHESİ:

Doğu Cephesi'nde **Ermenilere** karşı savaşıldı. 15. Kolordu Komutanı **Kazım Karabekir Paşa** Ermenileri yenilgiye uğratmıştır.

Ermenilerle 2-3 Aralık 1920'de **Gümrü Barış Antlaşması** imzalandı.

Gümrü Barış Antlaşması'nın şartları:

- Kars, Sarıkamış, Iğdır TBMM'ye bırakıldı.
- Ermeniler işgal ettikleri yerleri boşalttılar.

Gümrü Barış Antlaşması'nın önemi:

- ✿ **TBMM'nin uluslararası alanda ilk siyasi ve askeri başarısıdır.**
- ✿ TBMM'nin gücü ve saygınlığı artmıştır.
- ✿ Misakı Milli ve **TBMM'yi tanıyan ilk devlet** olmuştur.
- ✿ Doğu cephesindeki savaş sona erdi, askerler Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

GÜNEY CEPHESİ:

Fransızlar ve Ermenilerle savaşıldı. **İlk direniş Hatay Dört Yol'da** Kara Mehmet tarafından başlatıldı.

MARAŞ:

Fransızlar Maraş'ı işgal etti, Suriye'den getirdiği Ermeniler Türklere karşı saldırdılar. **İlk direniş Sütçü İmam** tarafından başlatıldı. Binbaşı Suzi Bey, Yörük Salim ve Kılıç Ali direnişi devam ettirdiler.

TBMM tarafından Maraş'a **1973'te “Kahraman”** ünvanı ve İstiklal Madalyası verildi.

URFA:

Fransızlar Ermenilerle işbirliği yaparak Urfa'yı işgal ettiler. **İlk direniş Yüzbaşı Ali Saip Bey** 3.000 kişilik ordu ile direnişi başlattı. Fransızlar şehri terk edene kadar direniş sürdü.

TBMM tarafından Urfa başarısından dolayı **1984 yılında “Şanlı”** ünvanı verildi.

ANTEP:

Fransızlar Antep'i işgal edince **Şahin Bey** Suriye yolunu keserek konvoyu durdurdu. Daha sonra şehit olarak direnişin sembolü oldu. BMM 8 Şubat **1921'de Antep'e “gazi”** ünvanı verdi.

BİLGİ NOTU: Antep, Urfa ve Maraş'a TBMM tarafından ünvan verilmesinin temel nedeni; halkın gösterdiği direniş ve fedakârlıktır.

BİLGİ NOTU: **Sakarya Savaşı'ndan** sonra **TBMM ile Fransızlar** arasında 20 Ekim 1921'de yapılan **Ankara Antlaşması** ile işgal ettikleri yerlerden (Hatay hariç) çekilmişler ve **bu cephedeki mücadele sona ermiştir.**

BATI CEPHESİ (3. Ünite 2. Kazanım)

Düzenli Ordunun Kurulması:

Kuvayi Milliye düşman ilerleyişini yavaşlatıyor ancak durduramıyordu. Çünkü düzensiz ve dağınık birliklerdi. Yunanlılara karşı yapılan taarruzun başarısız olması düzenli orduya geçilme gereğine neden oldu.

9 Kasım'da Kuvayi Milliye kaldırılarak birliklerin düzenli orduya katılması istendi. Batı Cephesi Batı ve Güney olarak ikiye ayrıldı. Batı Cephesi Komutanlığına Albay İsmet İnönü, Güney cephesine Albay Refet Bey getirildi.

I. İNÖNÜ SAVAŞI (6-10 Ocak 1921)

Yunanlılar Çerkez Ethem isyanını fırsat bilerek saldırdılar. Türk ordusu sayıca üstün olan Yunanlıları yendi, daha sonra Çerkez Ethem İsyanı da bastırıldı.

BİLGİ NOTU: **I. İnönü Savaşı düzenli ordunun ilk savaşı ve ilk başarısıdır.**

İSMET İNÖNÜ: 1884'te İzmir'de doğdu. I. Dünya Savaşı sırasında **Kafkas Cephesi**'nde Kolordu Komutanı olarak Atatürk'le birlikte çalıştı. TBMM'de **Edirne milletvekili** olarak yer aldı. **Genelkurmay Başkanlığı** ve Garp Cephesi Komutanlığına getirildi. **I. ve II. İnönü Muharebelerinde** Yunan ordusunun Anadolu içlerine ilerleyişini durdurdu. **I. İnönü Muharebesi** ile “tuğgeneral rütbesine yükselen İsmet Paşa, **Mudanya Ateşkes** görüşmelerinde TBMM'yi temsil etti. **Lozan Konferansı'na** Türk heyeti başkanı olarak katıldı ve TBMM adına **Lozan Antlaşması'nı** imzaladı. Cumhuriyetin ilanından sonra, 1923-1924 yıllarında **ilk hükûmette başbakan** olarak görev aldı. 1934'te Soyadı Kanunu çıktığında Atatürk'ün verdiği “**İnönü**” soyadını aldı. Atatürk'ün ölümünden sonra, 1938'de TBMM tarafından **Türkiye'nin ikinci cumhurbaşkanı** seçildi. II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye'yi savaş felaketinin dışında tutmayı başaran İnönü, 25 Aralık 1973'te hayatını kaybetti ve Anıtkabir'e defnedildi.

MEHMET ÂKİF ERSOY:

Mehmet Âkif, 1873'te **İstanbul'da** doğdu. 15 yaşındayken babasını kaybetti. 16 yaşındayken evleri yandı. Ailesinin geçimini sağlayabilmek için **Baytar Mektebine** kaydoldu. “**Sırat-ı Müstakim**” mecmuasında başyazarlık yaptı. Derginin adı bir süre sonra “**Sebil'ür-Reşad**” olarak değiştirildi. Nisan 1920'de Millî Mücadele'ye katılmak üzere Ali Şükrü Bey'le birlikte Anadolu'ya geçti. **Burdur mebusu** olarak Meclise giren Mehmet Âkif, Bursa'nın işgal edildiği haberleri üzerine meşhur “**Bülbül**” şiirini yazdı. Büyük Taarruz öncesi Ali Fuat Paşa ile birlikte cepheleri dolaşarak askerlerimizi cesaretlendirici konuşmalar yaptı. 27 Aralık 1936'da hayatını kaybetti ve İstanbul'daki **Edirnekapi Şehitliği'ne** defnedildi.

I. İnönü Savaşı'nın Sonuçları:

- ✚ **Moskova Antlaşması** Sovyet Rusya ile yapıldı.
- ✚ **İstiklal Marşı** kabul edildi.
- ✚ **Londra Konferansı** yapıldı.
- ✚ **Afganistan'la** dostluk antlaşması yapıldı.
- ✚ **Teşkilatı Esasiye** (20 Ocak 1921) ilk anayasa yapıldı.
- ✚ Halkın düzenli orduya güveni arttı.
- ✚ Albay İsmet İnönü generalliğe yükseltildi.

BİLGİ NOTU: Batı Cephesi'nde yapılan tüm savaşlarda Yunanlıların temel amacı; Ankara'ya ilerlemek, TBMM'yi ele geçirip milli mücadeleyi sona erdirmek, Sevr Antlaşması'nı uygulamak, Anadolu'yu işgal etmektir.

LONDRA KONFERANSI (21 Şubat 12 Mart 1921)

I. İnönü Savaşı'ndan sonra İtilaf Devletleri görüş ayrılıklarına düştü. Sevr Antlaşması'nı gözden geçirmek için Londra'da konferans topladılar. Konferansa Osmanlı Devleti'ni çağırdılar. TBMM'yi dolaylı yoldan çağırdılar, TBMM doğrudan çağırırsa katılacağını bildirdi. İtalya aracılığıyla doğrudan çağrılınca TBMM'yi resmen tanımış oldular. İtilafların Osmanlı ve TBMM'yi birlikte çağırımlarının amacı her iki tarafı birbirine düşürüp anlaşmazlıktan yararlanmaktı.

TBMM Londra Konferansı'na katılma nedenleri:

- Türk ulusunun haklı davasını ve Misakı Milli'yi tüm dünyaya duyurmak
- İtilaf devletlerinin “Türkler barışa yanaşmıyor.” propagandalarını çürütmek
- Türk Milleti'nin yasal temsilcisinin TBMM olduğunu ispatlamak

BİLGİ NOTU: **Londra Konferansı** ile itilaf devletleri **TBMM'yi resmen kabul ettiler**. Bu durum **TBMM'nin uluslararası alanda siyasi başarısıdır**.

AFGANİSTAN'LA DOSTLUK ANTLAŞMASI (1 Mart 1921)

Mustafa Kemal ile Afganistan Kralı Amanullah arasındaki iyi ilişkiler sebebi ile dostluk antlaşması imzalandı. **TBMM'yi tanıyan ilk müslüman ülke Afganistan** oldu.

Taraflardan birisi saldırıya uğrarsa diğeri yardım edecekti. TBMM subay ve öğretmen gönderecekti.

MOSKOVA ANTLAŞMASI (16 Mart 1921)

Rusya'nın savaştan çekilmesi ve yaptığı gizli anlaşmaları açıklaması sebebi ile itilaf devletleriyle düşman oldular. Ortak tehdit unsurları olan İtilaf Devletleri Rusya ve TBMM'yi yakınlaştırdı, anlaşma imzalandı.

- Taraflardan birinin tanımadığı antlaşmayı diğeri de tanımayacaktır.
- Kars, Ardahan TBMM'ye ; Batum Gürcistan'a bırakılacaktı.
- Sovyetler Birliği Misakı milli'yi kabul edecekti.

BİLGİ NOTU: **Sovyetler Birliği** TBMM'yi tanıdı Böylece **TBMM'yi tanıyan ilk Avrupa ülkesi** oldu.

Batum'un Gürcistan'a bırakılması Misakı Milli'den ilk tavizdir.

II. İNÖNÜ SAVAŞI (23 Mart-1 Nisan 1921)

İtilaf Devletleri Londra Konferansı'nda istediklerini kabul ettiremeyince Yunanlılara tekrar saldırılarını istediler. Yunanlılar savaş sonunda yenilgiye uğratıldı.

İkinci İnönü Savaşı'nın Sonuçları:

- ❖ İtalyanlar Anadolu'dan çekilmeye başladılar.
- ❖ Mustafa Kemal Batı Cephesi komutanı İsmet Paşa'ya şu telgrafi çekti: **“Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makus (kötü) talihini de (kaderini) yendiniz.”**

KÜTAHYA-ESKİŞEHİR SAVAŞLARI (10-24 Temmuz 1923)

Yunanlılar yeniden saldırdı. Türk ordusu malzeme eksikliği sebebiyle başarılı olamadı. Mustafa Kemal Sakarya'nın doğusuna orduyu çekerek güçlendirmek istedi. Yunan saldırıları sebebiyle Kütahya, Eskişehir, Afyon Yunanlıların eline geçti.

BİLGİ NOTU: Kütahya-Eskişehir savaşları **kurtuluş savaşındaki tek yenilgidir.**

BAŞKOMUTANLIK GÖREVİ (5 Ağustos 1921):

Mustafa Kemal'e TBMM'nin tüm yetkilerini (yasama, yürütme, yargı) alarak 3 ay süreyle başkomutanlığa seçildi.

Mustafa Kemal'in yetkileri istemesinin nedeni, savaşın zor şartlarında hızlı karar alıp uygulamak içindir.

MAARİF KONGRESİ (3. Ünite 3. Kazanım)

MAARİF KONGRESİ (15-21 Temmuz 1921):

Amacı: Türkiye'nin eğitim politikasını belirlemek, milli ve çağdaş bir eğitim için yapılacak çalışmaları belirlemek.

Zamanı: Kütahya-Eskişehir savaşları devam ederken.

Katılımcı sayısı: 180 öğretmen

Yeri: Ankara

BİLGİ NOTU: Mustafa Kemal'in **savaş ortamında** bile eğitim kongresini toplaması **eğitime verdiği önemi** gösterir.

MİLLÎ MÜCADELE, MİLLÎ SEFERBERLİK: TEKALİF-İ MİLLÎYE (3. Ünite 4. Kazanım)

TEKALİFİ MİLLÎYE (MİLLÎ TEKLİFLER) EMİRLERİ:

Yunanlıların saldırıya geçeceği haberi üzerine Mustafa Kemal **ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için** 7-8 Ağustos 1921'de Tekalifi Milliye emirlerini yayımladı.

BİLGİ NOTU: Tekalifi Milliye emirlerinin ardından halk milli birlik ve beraberlik örneği göstererek elinden gelen her şeyi yapmış ve emirlerin gereğini yerine getirmiştir.

BİLGİ NOTU: Tekalifi Milliye emirlerinin uygulanması **dayanışma** örneğidir. Böylece Türk vatanın bağımsızlığı elde edilmiştir, milli birlik ve beraberlik sağlanmıştır.

DİRENİŞTEN DİRİLİŞE: SAKARYA'DAN BÜYÜK TAARRUZ'A (3. Ünite 5. Kazanım)

SAKARYA SAVAŞI (23 Ağustos-13 Eylül 1921):

23 Ağustos'ta başlayan 22 gün ve gece süren savaş Mustafa Kemal'in başarısı ile kazanıldı. Mustafa Kemal bu savaşta şu emri verdi: **“Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz.”**

Bu savaşla 1683 II. Viyana kuşatmasından beri devam eden Türk gerileyişi sona erdi.

BİLGİ NOTU: Savaşın kazanılmasında Mustafa Kemal'in askeri dehası ve **“topyekün savaş”** taktiğini kullanması etkili oldu.

Sakarya Savaşı'nın Sonuçları:

- Mustafa Kemal'e “gazilik” ünvanı ve “mareşallik” rütbesi verildi. (19 Eylül 1921)
- Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan ile Kars Antlaşması imzalandı. **Kars Antlaşması ile doğu sınırimiz kesin olarak çizildi.** (13 Ekim 1921)
- Fransa ile Ankara Antlaşması imzalandı. (20 Ekim 1921) Buna göre ; Önemli bir **itilaf devleti olan Fransa TBMM'yi tanıdı.** Güney Cephesi kapandı. Birlikler Batı Cephesi'ne kaydırıldı. Hatay İskenderun hariç **Suriye sınırı** çizildi.

BİLGİ NOTU: Sakarya Zaferi'nin kazanılması sonucunda siyasi zaferler elde edilmiştir. Ankara ve Kars antlaşmalarının imzalanması dış politikamızı güçlendirmiştir.

BÜYÜK TAARRUZ (BAŞKOMUTANLIK MEYDAN) SAVAŞI (26-30 Ağustos 1922):

- Büyük Taarruz öncesi Mustafa Kemal'in başkomutanlık yetkisi süresiz uzatılmıştır.
- Mustafa Kemal'in **Büyük Taarruz için 1 yıl beklemesinin nedeni: Ordu'nun taarruza hazır olmaması ve taarruz için hazırlık yapılmasıdır.**
- Büyük Taarruz'un amacı:** düşmanı tamamen yurttan atmak.
- Başkomutan Mustafa Kemal 1 Eylül 1922'de “**Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri**” emrini vermiştir.

BİLGİ NOTU: Büyük Taarruz ile Kurtuluş Savaşı'nın askeri safhası sona erdi, siyasi safhası başladı.

Büyük Taarruz'un Sonuçları:

- Batı Anadolu düşmandan temizlendi.
- İtilaf Devletleri Türkiye'nin gücünü kabul etti.
- İtilaf Devletleri şartsız ateşkes çağrısında bulundu.
- Yunan işgali sona erdi.
- Askeri cephelerdeki savaş sona erdi, siyasi mücadeleler başladı.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 EKİM 1922):

Katılan devletler: Türkiye, İngiltere, Fransa, İtalya.

Temsilcimiz: İsmet Paşa

BİLGİ NOTU: **Yunanistan'ın katılmayıp onları İngiltere'nin temsil etmesi, Yunanlıların İngilizler tarafından desteklendiğinin açık kanıtıdır.**

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın Sonuçları:

- **İstanbul, Doğu Trakya ve Boğazlar**, savaş yapılmadan kurtarılmıştır.
- Ateşkes Antlaşması, Kurtuluş Savaşının zaferle sonuçlandığını gösteren **ilk diplomatik ve siyasi belgedir.**
- **İtilaf devletlerinin İstanbul'un yönetimini TBMM'ye bırakması, Osmanlı Devleti'nin yok sayıldığını gösterir.**
- İtilaf Devletleri **Sevr'i gerçekleştiremeyeceklerini** kabul etmişlerdir.